

Előfizetési ár:

Egész évre ..... 3 frt.
Félévre ..... 1 frt. 50 kr.
Hirdetések soronként 10 kr.
Mindennemű közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

4-dik sz.

Megjelen minden hó 1-én.

Megrendelhető minden postahivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

HARMADIK ÉVFOLYAM.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **dr. Varga Ferencz**, tnr.

Tartalom: A méh csavarodásáról. Dr. Nádaskaytól. — Állatorvos rendészeti és törvényszéki esetek. Közli dr. Czako tnr. (VII. folyt.) — Embolia mellüri elvérzéssel kutyánál. Sequens Ferencz tnrsegédétől. — Értsük meg egymást. Krausz Károly m. á. o.-tól. — Kisebb közlemények. — Különlék

A méh csavarodásáról.

Dr. Nádaskaytól.

Feltűnt előttem azon sajátságos és nem egy irányban figyelemre méltó jelenség, hogy három év (aránylag igen hosszú időköz) alatt nemcsak gazdasági lapjainkban nem volt alkalmam bővebben az állati szülészetbe vágó témákkal találkozni, de sőt ezen előttünk fekvő egyedüli szaklapunkban sem volt, még csak pendítve sem, hasonló irányú tárgya.

És miért nem a gazdasági szaklapokban; hiszen a szülészet a tenyésztés terén kiváló fontosságú élettani körülmény; tán nem látják ezt be kis- és nagy gazdáink, kik kis- és nagy mértékben állattenyésztéssel is foglalkoznak? nem méltányolnák őket ezen tárgynak fontosságát kellőleg. De hogy is nem. íme a legközelebb múlt idő is tanúskodik arról, hogy a gazdaközönség mily behatóan és nagy gondossággal foglalkozik a gazdasátnak egyik életérével, az állattenyésztéssel. A gazda azonban gyakorlatából ösmeri az ellésnek rendes, normalis lefolyását s körén túl valóan látja az olyan ellési körülményeket, melyek a rendestől eltérnek, tehát a gyógyászatba vágnak s ő, igen helyesen, saját terén marad s nem lép át ez utóbbiba; az állatorvostól várja, hogy ezen a téren őt tudománya és tapasztalatával gyámolítsa és segítse a tenyésztés gyakran bajos körülményeiben.

Tehát az állatorvosnak kellene működését e téren érvényesíteni és mégis, mint fennebb megjegyzém, évek alatt nem találkozunk olyan témával, melyből következtethetnők, hogy eme fontos tárgyat a szaktársak figyelmükre méltatták. Mert csakis ez oka az említettük jelenségnek, a mennyiben nem feltételezhető, hogy az ellések-nél oly rendkívüli ritkán fordulnának elő rendestől eltérő esetek, miszerént annyi szakférfinak több év alatt egyetlen kiválóbb eset sem adta volna elő magát.

Hogy pedig a tárgy elég fontos arra, miszerént néha mi is foglalkozunk véle, annak erősítésére, ha ez egyáltalán szükséges volna, eltekintve a tenyésztési szemponttól,

csak azt hozzuk fel, hogy külföldön, Német- és Franciaországban már a múlt század végével, s a jelennek elején és még évtizedek előtt és igen behatóan, tüzetesen foglalkoztak az ellésnél előforduló súlyosabb rendellenességekkel, nemcsak, sőt az egyszerű rendes ellési folyamattal is.

Tekintetbe véve tehát a fennebbiekben előadottakat, úgy véljük, hogy nem fogják rossz néven venni a t. szaktársak, ha ez alkalommal a szülészet (vagy tán ellészet?) terére fogom szives figyelmüket irányítani, és pedig egy oly rendellenes körülményre, mely a mint ritkábban is fordul elő, úgy többé-kevésbé súlyos is szokott lenni.

A *méh és a hüvely csavarodása*, — torsio uteri et vaginae, — mely az ellésnek mindig kisebb-nagyobb akadályul szolgál, méltán megérdemli, hogy figyelemre méltattassék, kivált a kérődző háziállatoknál, noha kanczánál is előfordul, de sokkal ritkábban. Annál is inkább megérdemli a tárgy méltatását, mert, idejekorán felismerttven a baj, még a súlyosabb esetekben is lehetséges az állaton segíteni, s azt néha magzatjával együtt, a különben biztos elhullástól megmenteni.

A tárgy tökéletesebb megértésére czélszerű lesz, azt több szakaszba osztva tárgyalni, s ily módon egyuttal rendszeresen és alaposan előadni, mert csak így nyerhetni tiszta fogalmat s csak így jöhetünk világos megértésre azon kezelésnek, melylyel a szóban forgó rendellenességet helyreigazíthatják.

A torsióról szóló jelen első szakaszban az illető nemzőszervek boncztani viszonyait kell tárgyalnunk s nem akarjuk ezuttal sem elhallgatni a figyelmeztetést, melyet már más alkalommal is (1. a „Veter.” I. évf. az öntelékek beadásáról) kiemeltünk volt, hogy a bonczti viszonyok ösmerete, a boncztan adja az egyedüli biztos alapot az orvos működésének, de legkivált a sebész- és szülészetnek.

A méhnek bonczti viszonyai a sz. marhánál Goubaux tnr előtt alig voltak közelebből méltatva, a melyek pedig kivált a szóban forgó tárgyra *alkalmazottan* kiváló fontosságúak; annál is inkább, mivel ezen szerv, a méh az

egyedüli, mely kiindulva a még nem teljesen kifejlett állattól, annak kifejlődése alatt s főképen azon physiologicus életszakaszban, melyet vemhességnek mondunk, a legkiterjedtebben megváltozott helybonczi viszonyokba jut.

Minthogy azonban a méh boncztanának részletes leírása nem tér e hasábok keretébe, — csak azon pontokat emeljük ki, melyek főfontosságúak. Mellőzzük tehát annak elmondását, hogy a méh hátra azaz nyaka felé és teste egyszerű, s mellfelé két karra az u. n. szarvakra oszlik; ily formán egészen némileg kosfejhez hasonlítható. *)

A méh teste mellül tehát alapján vastagabb, mint hátul — nyakánál — s látszólag kívül hosszabb mint belül. Ezen látszólagos különbség oka az, hogy a méhszarvak mindjárt eredetüknél nem térnek el egymástól, hanem egymás mellett haladnak összefoglalva a savóshártya által. Szétválásuk után előre és oldaslag haladnak s hoszukban enyhén ivelődnek oly módon, hogy ivük hátra a középvonaltól kifelé homorú, míg mellül hasonló irányban domború. De oly állatoknál, melyek már vemhesek voltak, a méhszarvak rendszeren hullámzatosan haladnak külső végük felé. Ezen kívül megjegyzendő, hogy az épen leirt irány mellett, tehénél a méhszarvakon a *domborulat* egyszerűs mint *jelfelé* irányúit, míg az *alsó széle a homorú* és sima, savóshártyával bevont. Ezen alsó felszínen tapad a megfelelő oldali függesztő szalag. Ezen körülménynél fogva, bármily helyzeti változást szenvedjenek is a szarvak, felszíneik mindig felismerhetők, mert mindig az *alsó felszín az*, melyen a szalag tapad.

Chauveau ezen körülmény alapján arra figyelmeztet, hogy tehénél, juhánál és kecskénél *az uterus a függesztő eszközeit túlhaladja*. Ezen függesztőket a méhnek u. n. széles szalagai — ligam, lata ut. — képezik, melyeknek tapadásukat főnebb említettük, s melyeket az épen nevezett tanár egy jobb- s baloldali szöglettel s hátsó csüccsal bíró háromszögletes hevederrel hasonlít össze. Ezen szalagok, a bélfodorhoz hasonlóan, a hashártya kettős lemeze által képeztetnek; a két lemez egymáshoz tapadva ér az illető méhszárvas alsó, homorú felszínéhez s ott szétválva tökéletesen bevonják azt. A függesztő szalagok ferde irányban helyeződnek felül- s kívülről le- s befelé; megkülönböztethető a külső és a belső sima felület, mely utóbbi a petefészket hordja; továbbá a *mellső szél*, mely elhagyva a méhszarvat, a számos görbületben haladó Fallop-kürtöt foglalja magában, az alsó és a felső szél. A szögletek közül a *felső* vagyis *külső* közelebb megfigyelendő, a mennyiben ez azon pontnak felel meg, honnan a szalag eredni látszik, azaz a hashártya fali lemezétől elválik. Ezen pont nem mindig ugyanaz; az egyedek szerint változik. A széles szalag rendszerént vagy az ágyéktájának megfelelően (lónál)vagy a külső csiposzögletnek megfelelő tájon (sz. marhánál) ered. Szélességi kiterjedése mellső-hátsó

*) Közelebbi leírását 1.: „*A házi állatok leirő boncztanának kézikönyve.*“ Dr. Nádaskay B.-tól. Kapható szerzőnél vagy ifj. Nagel Otto könyvkereskedésében. Ára 2 frt 30 kr.

mércében nem változik az élettani feltételekkel; tehát olyan a nem vemhes, mint a vemhesség végén levő állatoknál; de tetemesen változik a hoszmérete a mellső szélen. *Goubaux* tett ez irányú méréseket, melyekből a legkiválóbbak: egy hét éves flamandei tehénél a baloldali széles szalag 0 m. 860, a jobboldali Om. 420 (azaz 42 ctm.); egy cotenténe-tehénél, mely 4 éves volt, 0 m. 350 és 0 m. 450, egy másik ily fajtabeli, mintegy 17 évesnél mindakét oldali Om.450 volt; az elsőnek pedig testkörmérete 1 m. 300, a másodiké 1 m. 340, az utolsóé 1 m. 185 volt.

Ezzel szemben feltűnő, miszerént az izomelemek, melyek a széles szalagokban tudvalevőleg foglaltatnak, annál erősebbek s számosabbak, minél előhaladottabb a vemhesség.

Tekintetbe véve az épen leirt bonczviszonyokat s tekintetbe véve azon változásokat, melyeket a méh a vemhesség közben elhelyeződését illetőleg szenved, könnyen belátható azon körülmény, melynél fogva minél előhaladottabb a vemhességi szak, annál inkább túlhaladja az uterus kiterjedésében függesztő eszközeit. *Goubaux* állítása szerént ezen körülmény csak a nagyobb és kisebb kérődző háziállatoknál van jelen, s ő ez okból magyarázza azt, hogy a méh csavarodása csak azoknál fordulhat elő, s egypatásoknál nem. *Franck* tr azonban az ellenkezőt bizonyítja s a torsio uterit ép úgy lehetségesnek mondja egypatásnál mint kérődzőnél. Mi szintén az utóbbi véleménye mellett kell, hogy szóljunk s azon körülményt, hogy kanczánál sokkal ritkábban fordul elő az eset, — a méhnek különemü állatoknál különböző alakulásából magyarázzuk.

Hogy ezen nem rendellenes állapot egypatásoknál is előfordul, bizonyítja *Rueff* is (die Thierarztl. Geburtshilfe V. Aufl. 1869.) felemlítvén névszerént a Hasfoura telivérkanczánál *Noll* ménés állatorvos által észlelt esetet, s hivatkozván a *Hamon*, *Devaux* és *Canu* által leirt esetekre.

Az eddig elmondottakat czélszerűnek véltük emlékezetbe hozni, már csak azért is, hogy szóban lévő tárgyról mindenki egész és tiszta képet alakíthasson magának. (Folytatása következik.)

Állatorvos rendészeti és törvényszéki esetek.

Közli *Dr. Czako* tanár.

(VII. folytatás.)

Tekintetes igazgatóság!

F. hó 3-án 155. sz. a. kelt becses megbízása folytán van szerencsém a . . . . megyei . . . . . járás szolgabírói hivatala által 1026/1880. sz. átíráttal küldött s mai napon ideérkezett lófejről a következőkben tenni meg jelentésemet.

Tényállás.

. . . . . községben y . . . . s földbirtokos nagy istállójában levő ménesbeli lovak hatósági megvizsgálása

alkalmával a megyei állatorvos és egy cs. kir. Gyógykovács egy 3 éves herélt csikót takonykóros gyanánt leszúráttak. Ezek ellenében . . . . z . . . . k állatorvos, ki a csikót két hónapig gyógykezelte, azt állítja, hogy ezen állaton a takonykórnak semmiféle jele nem észlelhető. Ennélfogva a járás szolgabírája intézetünkhöz küldte a csikó fejét felülvizsgálat és véleményezés céljából. Azon esetre, ha takonykór constatáltnék, a véleménynek magában kellene foglalni a feleletet ezen kérdésre is : valjon a betegség tünetei mely idő óta lettek volna a csikót gyógykezelt állatorvos által felismerhetőek s mennyiben terheli ezt a mulasztás ?

Bonczlelet.

Az orrüreg nagyjában fel van nyitva, de úgy, hogy mind a sővény, mind a kagylók össze-vissza vannak vágdalva és karczolja, — mi a vizsgálatot igen megnehezíti; pedig már ez a nélkül sem könnyű az előhaladt rothadás s ebből származó elszinesedés miatt. Ezeket leszámítva, a többi részek felnyitása után, az orrüreg összes részleteinek tüzetes megvizsgálása a következő eredményhez vezetett :

A jobb orrüregben semmi rendellenesség nem található. A nyákhártya mindenütt ép, csupán a kagylók mélyedéseiben van egy kevés vörhenyes nyák.

A bal orrüregben, jelesül pedig a kagylók redőiben, nagy mennyiségű nyúlós, vörhenyes nyák. A kagylók nyákhártyája, a mennyire a rothadásos elszinesedés miatt kivehető, valamivel vérdúsabb, de nagyobb fokú vérbőségnek, vagy jelentékenyebb duzzanatnak semmi nyoma nem található. Az orrsővény ezen oldalon teljesen hasonló a kagylókhoz.

Az orrüregben és melléküregeiben sehol fekély, sem gyanús csomó vagy másféle újdonság nem található.

Az állmögötti nyirkmirigyeknek megfelelőleg baloldalt a bőrön egy borsónyi egyenetlen, kissé kérges szélű nyílás látszik, melyen át sűrű zöldes geny nyomható ki. A nyílást felmetszelve és követve, egy szilvanagyságú üregbe jutunk, melynek falát egyik oldalról élénk vörös, vérdús kissé kérges mirigy-szövet, — láthatólag egy nyirkmirigy maradványa, — egyebütt pedig kérges, szürkés kötőszövet képezi. A környező nyirkmirigyek bab- egész mogyoró nagyságúak, tömöttebbek, halvány szürkések, azok pedig, melyek az imént leirt üreggel közvetlenül határosak, kérges kötőszövet segítségével függnek össze egymással. — A jobboldali nyirkmirigyek általában véve hasonlóak, de hiányzik itt az elpusztult mirigyszövetnek megfelelő üreg és a környező kérgesedés.

A pofa bőrén baloldalt néhány pörk látható, melyek alatt a felhám hiányzik s az irhában, illetőleg a kötőszövetben köles- egész kendermag terjedelmű körülirt halványvörös elszinesedés mutatkozik, minden egyéb változás nélkül. Egy ilyen pörk alatt azonban, a hátsó ajak mögött baloldalt, az irha szövete és egy pár vonal mélységre a kötőszövet is el van roncsolódva s helyét egy árpaszem terjedelmű, halvány vörös és kissé kérges, nem épen

egyenletes falzatú, csúcsával felfelé irányzott kúp idomú üreg foglalja el, melyből kevés vörhenyes, nyúlós nedv kapható ki. Az üreg falának már említett csekély kérgesedésétől eltekintve, semmi megvastagodás vagy daganat nem található a környezetben.

Vélemény.

Ezen fejnek megvizsgálása alkalmával talált jelekből a *takonykór nem constatálható*. Az orrban nem volt egyéb chronicus hurutnál, az állmögötti nyirkmirigy elgyenedése pedig úgy a hurutból magából, mint izgató gyógyszerrel való kezelésből is származtatható. A pofa bőrén levő pörkök és állományvesztések, így, a mint most látszanak, nem mutatnak bőrférges eredetre, hanem inkább egyszerű, mechanikai sértésekre (pl. a takarmány által), s részben még a csikóknál gyakran előforduló hasonló kinézésű de nem ragályos bőrbántalom következményei is lehetnek.

Ezzel azonban teljességgel nincs az mondva, hogy a kérdéses csikó épen nem volt takonykóros. Csak az van mondva, hogy *magából a beküldött fejből ítélve* nem tekinthető annak. Habár a hatósági vizsgáló szakértők eljárása egy két hónapos makacs orrfolyásból és kísérő tüneteiből eléggé értelmezhető, mégis alig lehet azon gyanút elnyomnunk, hogy talán a tüdőben, gégében, légcsőben vagy talán a bőrben mégis voltak a takonykórnak oly határozott kórismézésére pozitívabb adatok. *Kívánatos volna ennél fogva ezen állat bonczolatáról fölvett pontos és hiteles jegyzőkönyv*. Ha ebből az tűnnék ki, hogy az említett szervek a fekélyektől, illetőleg csomóktól teljesen mentek voltak, akkor biztosan állítható, hogy a csikó nem volt taknyos. Ellenkező esetben természetesen, — daczára a fejen eszközölt vizsgálat negatív eredményének, — mégis csak taknyosnak kellene azt nyilvánítanunk.

Végül meg kell még jegyezni, hogy a kezelő állatorvost mulasztás csak akkor terhelné, ha a bőrön u. n. feregcsomók vagy fekélyek mutatkoztak volna, mert másként a jelen esetben a takonykórt biztosan felismerni nem lehetett.

Budapest 1880. márczius 5.

Tekintetes Igazgatóság!

A tek. Igazgatóságnak f. hó 5-én hozzám intézett felszólítása folytán, a városi állatorvos által beküldött, s fogairól ítélve 6 évet betöltött pej lőtől való fejet a taknyosság jelenlétének, vagy hiányának földeri tése céljából szorgosan megvizsgálván, ezen vizsgálat eredményét van szerencsém a következőkben terjeszteni elő.

Bonczlelet.

Mindkét oldali orrüregből nyúlós, sűrű, szürkés nyák szivárog. Az orrczimpák között a szőrözet véres nyákkal összetapasztott. Az orrüreg nyákhártyája, különösen a kagylókon és orrjáratokban erősen duzzadt s főleg a felső

részekben igen vörös, majdnem szederjes. Az orrsövény két oldalán számos lencsényi és nagyobb, egész mandolamagnyi fehér, fényes, csillagszerű, heg látható, melyek némelyike a nyákhártya felületéről kissé bemélyedt, a legtöbbje azonban azzal meglehetősen egy színvonalban áll. Az orrsövény bal oldalán a hegek különösen nagy mennyiségűek, s jobbadán összefolytak, úgy hogy a sövény porczos részének felső két harmadán az egész nyákhártya helyét egy óriási heghálózat foglalja el. Ugy a sövény, mint a kagylók nyákhártyáján elszórva kisebb-nagyobb véromlányos pettyek s azonfelül itt-ott gömböstüfej, egész kölesnyi kerekded, felületes állományvesztések láthatók, az utóbbiak többnyire piros szélekkel vagy alappal. A bal orrüregnek a homloköböllel szomszédos részletén a hátsó falon, két hosszúkás, babnagyságú és idomú, sárgás-fehér szalonnaszerű folt mutatkozik, melyek a környék niveaujáról kissé kiemelkednek, szárazak, morzsolékonyak, s görcsö alatt genyesejtekhez hasonló, és ezeknél nagyobb, részben nyúlványos, tömérdek sejtből, számos szemcsézett magvú orsósejtből, szabad magvakból, szövetroncsolékból és gyér rostozatú kötőszöveti vázból álló tömegként tűnnek elő. Bacteriumok e tömegben nem találtak. E két folt közelében jobbfelől, egy pár kölesnyi, szürkés, porcztapintatú, laposdad emelkedés szemlélhető. A homlok- és Highmor-üregek sűrű, genyes, zavaros nyákkal telvők. Göcsös kiemelkedések vagy megvastagodott nyirkedények sehol sem találhatók.

Az állalatti nyirkmirigyek mogyoró- egész diónagyságúak, s ludtojánsyi pamatokba nőttek össze; tömöttebbek, vérdúsak, egyesek rostporczkeménységűek, s ezeknek metszlapján a tetemesen megszorodott kötőszövet széles kötegei szabad szemmel is igen tisztán láthatók; némelyiknek metszlapján itt-ott egyes apró, egész kendermagnyi sajtos göczok mutatkoznak. A fej bőrén vagy alatta rendellenesség nem mutatkozik.

A bal szem teke hiányzik. A felső szemhéj felhúzódtott és piszkos nyákkal bevont.

Vélemény.

Habár a kérdéses lófej vizsgálatának főnnebb közölt eredményéből a takony kór több jellemző tünete hiányzik, így pl. göcsös ujdonképletek, megvastagodott nyirkedények, felhányt szélű fekélyek stb. nem voltak találhatók: mindazáltal az észlelt tünetek közül, névszerint a bal orrüregnek a homloküreggel határos részletén talált szalonnaszerű beszűrődések (Rotzschwiele), az ezek közelében levő szürkés kiemelkedések, az orr- és melléküregei nyákhártyájának igen erős fokú lobja, továbbá az orrsövény két oldalán helyet foglaló számos csillagszerű hegek, végre a nagyobb párnatokba összenőtt, dagadt és vérdús állalatti nyirkmirigyeknek ujdonképződött kötőszövettel való dús áthatottsága és a bennök talált sajtos göczok — kétségtelemné tesztek, hogy az illető ló taknyosságban szenvedett,

A leírt tünetekből látszik egyszersmind, hogy a takonykór, az orrüregnek, az élő állatnál eszközölt vizsgálata alkalmával, közvetlenül és biztosan nem volt fölis-

merhető, miután a jelentékenyebb kóros változások a VÍZÉ gálatra hozzáférhető területeken kívül estek.

Budapest 1877. február hó 8.

Dr. Czákó.

Embolia mellüri elvérzéssel kutyánál.

H. K. államtitkár, az 1879. évi szeptember hó 20-án elhullott neufoundlandi kutyája intézetünkbe hozatott be bonczolás végett. Értesülésünk szerint ezen kutya a legutóbbi napokban hazulról elszaladván, több óráig nem mutatkozott otthon, s mire haza érkezett kis fokú reszketési tüneteket mutatott, melyek azonban kevésbé tüntek fel, s az állat csakis az elhullási napot megelőző este lett igen roszul, úgy hogy a fellépett görcsök feltűnően fokozódtak, a légzés igen gyorsult és erőltetté vált, szóval lázzal összekötött súlyos fokú bántalom lépett fel, mely mindinkább súlyosabbá vált, úgy hogy az odahívott szakértő reggel a fent nevezett kutyát már halva találta.

A hulla még ugyanaz nap délután bonczolás alá vétetett s következő kórbonczai változásokat tüntetett fel:

Külvizsgálat. A hulla külsején semmi rendellenesség. A test természetes nyílásai is rendesek. A hullamevesség kis fokú.

Belvizsgálat. A bőralatti kötőszövet és izomzat kissé vérszegény. A gőgben kevés sűrű nyák; nyákhártyája, ugyszintén a légsőé is középvértartalmú. Mindkét oldali mellüreg higfolyó vérrel telt. A szügycsont felső felszínén a mellhártyán odatapadva, és a mellhártya alatt is sok alvadt vér. A két mellüreg egymástól elválasztó gátor meg van repedve, s rajta, valamint a rekeszizom mellső felszínén s két oldalt a fali mellhártyán és a mellhártya alatt is, számos kendermag-, borsó- egész mogyorónagyságú, gömbölyded s alvadt és folyékony vért tartalmazó daganatocskák láthatók. A tüdők összenyomottak s bennök mindenütt, részint a mellhártya alatt, részint pedig mélyebben a tüdőszövetében töméntelen kendermag-, borsó- egész mogyorónagyságú véres infarctus észlelhető. Ezen infarctusok néhol kúpalakúak s alapjukkal a tüdő felülete felé s csúcsukkal befelé irányultak, néhol pedig kerekded metszfölszint mutatnak. A tüdők különben középvértartalmúak, helyenkint azonban különösen a széleken vérszegények és igen légdúsak. A hörgők nyákhártyája sűrű nyákkal borított és kissé belövelt. A szivburokban kevés tiszta savó. A sziv jobb gyomrocsa és pitvara alvadt vérrel telt; a bal gyomrocsban kevés alvadt vér. A sziv bal gyomrocsának belhártyája bágyadt fényű s rajta, valamint az aorta félholdalaku billentyűin is, helyenkint kisebb czafatokat képező sárgás, rostonyás, morzsolékony éslevonható izzadmány tapad. Az aorta félholdalaku billentyűi helyenkint érdesek s a rajtuk levő s finom réteget képező rostonyás izzadmánytól mintegy homokkal behintetnek tűnnek fel. A sziv többi billentyűi épek. A garat falában egy borsó nagyságú véres infarctus. A torok és bázsing nyákhártyája vérszegény. A bázsing falában az alsó harmadban egy gesztenye és egy mogyoró nagyságú, a bázsingba vezető nyílásokkal ellátott és Spiroptera

sanguinolenta álczát tartalmazó daganat észlelhető. A bárzsing legalsóbb részében egy Spiroptera sanguinolenta álcza szabadon találtott. A gyomorban gáz, kevés sárgás barna folyadék s néhány darabka emésztetlen csontos borjúhús. A gyomor nyákhártyája duzzadt, palaszürke színű és vérszegény. A vékony belekben kevés tápanya, nyákhártyájuk vérszegény, azonban helyenkint kisebb-nagyobb vérömlenyek mutatkoznak rajta. A vastagbelekben kevés pépszerű bélsár, faluk vérszegény. A máj igen nagy, puha, elzsírosodott és vérszegény. A lép szintén vérszegény, azonban burka alatt néhány borsónyi véres infarctus tűnik fel. A bal vese zsirtokja és környéke véres és savós beszűrődést mutat. Mindkét vese középvértartalmú és el van zsírosodva. A jobb vese mellső végén a burok alatt egy majdnem diónagyságú s higfolyó és alvadttá vált tartalmazó vérömleny. A medencezürben bal oldalt a hashártya alatt szintén vérömlenyek mutatkoznak. A húgyhólyag sötét-sárga húgygyal félig telt, fala vérszegény.

Kórisme. Heveny szivbelhártyalob, véres infarctusokkal és vérömlenyekkel a test több részeiben, s a mellürbe történt elvérzéssel. Tüdőösszenyomatás. Általános vérszegénység. Hörghurut. Helyettesítő emphysema a tüdőszéleken. Májtúltengés és elzsírosodás. Veseelzsírosodás. Spiroptera sanguinolenta daganatok a bárzsing falában. Idült gyomorhurut.

A fentebbi kórbonczy változásokból látható, hogy az állat heveny szivbelhártyalob miatt létrejött embolia s ennek folytán keletkezett mellüri elvérzés következtében hullott el.

Az *embolia* úgy jön létre, hogy különböző idegen testek u. m. szövetroncsolékok, levált rostonyaczfatok, levegő stb. jutnak a vérkeringésbe, melyek a véráram által továbbítva, a kisebb üterek vagy hajszáledények elágazási helyén fennakadnak. Ezen fennakadt idegen testecskék *embolusoknak* (érrögöknek) nevezetnek. Miután az ily embolus fennakadási helyén a véredény üregét eldugaszolja, e miatt ott az üteres vér tovább folyása s egyszersmind annak a visszeres vérre történő nyomása megszűnik. Az üteres vérnek a visszeres vérre való nyomásának megszűnése következtében, (mely ok miatt a visszeres vér nem folyhat tovább), az eldugaszoláson túl a vér a hajszáledényekben és a visszerekben egyszerre nagy mennyiségben felhalmozódik. Az ily nagymennyiségben felhalmozódott vér miatt a gyorsan kitágult véredények falai a reájuk történt nyomásnak nem bírnak kellően ellentállani, minek folytán azok megrepednek s az itt levő szövetekben vérzést és véres beszűrődést idéznek elő. Ezen vérzések *infarctusoknak* nevezetnek, s miután az eldugaszolás legtöbb esetben az üterek villaszerű elágazása előtt történik, azért azok ennek megfelelőleg nagyrészt kúpalakúak, azonban sokszor gömbölyűek is.

A létrejött infarctusokban a betegség lefolyása alatt különféle változások jöhetnek létre, melyek vagy az illető szövetek szétroncsolására és elhalására adhatnak okot, vagy pedig különböző nekrobiotikus (visszafejlődési) fo-

lyamatoknak, nevezetesen elzsírosodásnak, elsajtosodásnak, elgenyedésnek stb. lehetnek alávetve.

A jelen esetről, a nevezett kutyánál első sorban szivbelhártyagyulladás keletkezett. A szivbelhártyán és az aorta félholdalakú billentyűin rostonyás izzadmány jött létre, melyről aztán több kisebb-nagyobb czafat leszakadozott. Ezen rostonyaczfatok a véráram által az aortába s innen a különböző szervek, nevezetesen a tüdő, a mellhártya, a lép s több más szerv ütereibe vitettek. Itt a kisebb véredényekben fennakadva a talált véres infarctusokat idézték elő. A mellürben ezen folyamat alatt nagyobb infarctusok és vérömlenyek keletkeztek, melyek a mellhártya és nagyobb véredények repedésére adtak okot, mi miatt a fentebb jelzett mellüri elvérzés következett be.

Régebben a fentebb leírt tünetekkel és kórbonczy változásokkal s különösen a félbenhagyó lázzal járó bánalmakat, melyek nagyrészt hosszantartó genyedésekkel járó betegségeknek fordultak elő, *genyverüségnek* (Pyæmia) neveztek. Azt hívták, hogy ily esetekben a geny vértetik fel a vérbe, s ezt megváltoztatni képes. Tudvalevőleg azonban a geny a vér alkotórészeiből áll, s mint geny a vérben nem mutatható ki. — Sőt ha egészen tiszta és átszűrt geny fecskendeztetik be a véredényekbe, úgy az által semmi feltűnő betegség sem idéztetik elő, legfeljebb helybeli lobok támadhatnak.

Azonban újabb időben *Virchow* az emboliáról szóló tanával kimutatta, hogy a tévesen magyarázott genyverüség okai nem a tiszta genynek a vérbe való felvételében állanak, hanem — mint már fentebb láttuk — idegen testecskéknek, nevezetesen tisztátalan s szövetroncsolékokat, pelyheket stb. tartalmazó genynek, továbbá a szivben vagy véredényekben kóros folyamat miatt létrejött rostonyáról levált czafatocskáknak, ugyszintén levegőnek, olaj- vagy zsírcsöppeknek stb. a vérkeringésbe való bejutásában rejlenek. Ennek aztán embolia a következménye, t. i. ezen nem a vérhez tartozó anyagok embolusok gyanánt szerepelnek s infarctusok támadására adnak okot.

Az embolusok képződése a talált helyüktől néha igen messze, sokszor egészen más szervben vagy testrészben megy végbe, vagy pedig kívülről jutnak a nedv és vérkeringésbe. Ha az embolusok rothasztó vagy máskülönben vegyileg ható anyagokat tartalmaznak, akkor az u. n. *metastatikus* infarctusokat idézik elő.

Sequens Ferencz,
tanársegéd.

Értsük meg egymást.

Valahányszor avval a jelszóval látok küzdterre szállni valakit, hogy: „győzzön a jobb, az igazabb,” mindig öröm fog el, mert az igazság érdekében magam is nem egyszer törtem már lándzsát, volt légyen az ellenfél barát vagy atya.

Valamikor a végletekig menő vitának is barátja vol-

tam, most azonban a tisztességes eszmecserén túl nem megyek.

Klein kartárs ur megjegyzéseire tehát ez irányban s e módon teszem meg észrevételeimet, kérvén őt s e lapok tisztelt olvasóit, hogy mondandóimat tudomásul venni sziveskedjenek.

Azt mondja Klein ur, hogy jó nemű hurut és mirigyben szenvedő lovaknál se ő, se Mezőhegyesen megöregedett kollegái hurutos fekélyeket nem észleltek. Hát bizony a jónemű hurut és mirigynél én se észleltem soha, s hogy valaki valaha észlelni fog, még abban is kételkedem.

Jónemű hurut és mirigyről, melyet itt a nép nemcsak hogy csikókehnek nem nevez, de számba sem vesz — én „A gyakorlat köréből” című cikkemben egy szóval sem tettem említést, hanem az orr- és melléküregeinek hurutjáról értekeztem, mely az orrsövényen fellépő *fekélyekkel* s állalatti mirigydaganattal van összekötve, s melyet itt a nép valóban — nem mondtam hogy helyesen — de csikókehnek nevez.

Hogy azonban ezen betegség nem azonos a szintén csikókehnek nevéen ismeretes jónemű orrfolyás és mirigygyei, azt úgy hiszem minden szakértő észrevette, mikor közleményemben olvasta, hogy a kifolyó nyák bűzös, a légzés szortyogó a nélkül, hogy gőgfő vagy légzacskólob volna jelen, s, a mi fő, hurutos fekélyek vannak az orr sövényen. Klein kartárs ur szives volt feltenni rólam, hogy a jónemű hurutot s mirigyét nem ismerem; e jóakaratot azonban kénytelen vagyok visszautasítani s ujjal megjegezni, hogy az általam felhozott kóralak nem azonos az általa oly jól ismerttel s valóban inkább az idült, respective a kétes orrfolyások közé sorozható, miért is én egy szóval sem emiuttem, hogy azt jónemű orrhurutnak vagyis ilyenemű csikókehnek tartom. Hogy aztán ez a kóralak is leginkább a csikókat lepi meg, arról én nem tehetek, valamint arról se, hogy a jónemű hurut épúgy mint ezen fekélyedéssel járó orrfolyás öregebb lovakat is megtámad; legkevésbé tehetek pedig arról, hogy a nép a tényleg taknyos lovat s csikót is szereti kehesnek elkeresztelni.

Ez irányban hibám tehát összesen az, hogy nem tartottam szükségesnek kijelenteni, miszerint ezen az ide való nép által s nem általam, hibásan csikókehnek nevezett betegség a helyesebben csikókehnek nevezett, de valóban jónemű orrhurut s mirigybetegséggel nem azonos, s hibám hogy feltettem, miszerint az általam leirt betegséget kartársaim s velük Klein ur bővebb magyarázat nélkül is annak fogják felismerni a mi, t. i. olyan orrhurutnak, a mely az idülttől keveset különbözik, a kéteshez pedig nagyon hasonlít, szóval egy oly bántalomnak, melynél határozottan *hurutos természetű gyógyítható fekélyek fordulnak elő*, s melyet én e miatt idült vagy kétes orrfolyásnak el nem nevezhettem.

Rosz olvasásról s felületes Ítéletről tesz tanúságot Klein kartárs ur, midőn az mondja, hogy az általam leirt

erőművi fekélyeket nem hajlandó tűszős, crouposus vagy diphteritikus fekélyeknek felismerni, mintha én valahol mondtam volna, hogy én azokat annak tartom! Nem mondtam én olyast soha.

Különben igaz, hogy az orr nyákhártyáján előforduló erőművi ok által létrejött folytonossági hiány seb ha seb, de mikor már *nem* seb, hát fekély. Vagy tagadja Klein kartárs ur, hogy a sebből fekély lehet s felteszi rólam, hogy a sebet a fekélytől nem tudom megkülönböztetni?

Az előbbiekből folyólag nincs okom s nem is volt soha tagadni vagy el nem ismerni, hogy mindazon orrfolyások, melyeknél hurutos fekélyek vannak inkább az idült vagy éppen a kétesek sorába tartoznak, de hogy azon orrfolyások is okvetlenül oda tartoznának, melyeknél *felhorzsol*t fekélyek vannak, mint azt Klein kartárs ur bizonyítani igyekszik, azt határozottan tagadom, mert a felhorzsolás maga erőművi okozat s az orrnyákhártyáján hurut nélkül vagy jónemű hurutal együtt jelen lehet, míg a hurutos fekély csak oly orrfolyásnál lép fel, melynél a nyákhártya már laza s a nyák maró hatása.

Az az állatorvos tehát, ki egy orrfolyásnál *hurutos fekélyeket* talál s azt gyógykezelné igyekszik, nagyon észszerűen jár el; okvetlenül hibázik azonban, ha az ily orrfolyást a *közönséges értelemben* vett csikókehnek kórismézi. Hogy én az általam leirt kórt annak nem declaráltam, az az előbbiekből kiténik, s e szerint tehát legyen szent közöttünk a béke, mert biztosíthatom Klein kartárs urat, hogy én a taknyos ló gyógykezelését soha se fogom megkísérelni, de a hurutos fekélyeket se fogom takonyfekélyeknek keresztelni s kellő a törvényben is előirt elővigyázattal mindég gyógykezelés alá veendem.

A Klein ur által felsorolt, a jónemű orrhurut s mirigyre vagyis a *valódi* csikókehre vonatkozókat nincs okom megjegyzésekkel kísélni, a mennyiben azokkal teljesen egyetértek.

Különben vitás közleményemet ez alkalommal avval toldhatom meg, hogy az általam leirt betegség határozottan nem jó indulatu, mit mutat azon körülmény, hogy négy abban szenvedett s általam észlelt csikó jelenleg a megtaknyosodásnak néz elébe.

Evvel szemben — félreértések kikerülésének szempontjából — ide kívánom igtatni, hogy a hurutos fekélyek gyógyíthatóságában nincs okom ma se kétkedni, a mennyiben volt alkalmam két oly lovat bonczolni, melyek abban szenvedtek s gyógyultak oly tökéletesen, hogy sem az orr- sem a melléküregekben, sem a test egyéb szerveiben arra, vagy következményeire mutató változások nem maradtak. Nyilatkoztam volt, hogy minő fekélyeket tartok takonyfekélyeknek, leirtam a hurutos, erőművi s felédzési fekélyek ismertető jeleit is; hitelt adnak-e azoknak szaktársaim vagy nem, az tőlük függ, de ujjal nem ajánlhatom eléggé figyelmükbe az elővigyázatot ugy- saját re-
nommejuk, mint zsebük érdekében.

Krausz Károly.

Kisebb közlemények.

A tenyész szarvasmarha behozatalának kérdéséhez.

Mint szarvasmarha tenyésztésünket illető észrevételt, a mely figyelemre méltó, közöljük a „Magyar Föld” után a következő közleményt:

„A m. k. földmivelési miniszterium a magyar szarvasmarhatenyésztés érdekében, nevezetesen a felső vidéken, a végre lépést szándékozik tenni, hogy tavasszal állami költségen nagyobb számu tenyészbika szereztetnék be az Allgauból, melyek azután az egyes községeknek részletfizetés mellett, a beszerzési áron engedtetnének át. Ezen szándék több tekintetben csak dicséretesnek mondható, a cél azonban el lesz tévesztve, s a pénz menthetetlenül veszendőbe megy, ha 1-ör nem teljesen kifejlett és alkalmas tenyészanyag szereztetik be, mert $\frac{3}{4}$ egész 1 éves, tehát ki nem fejlett állatokat, minők beszerzése halomás szerint terveztetik, azokat a községeknek további nevelés végett kiszolgáltatni, annyit tesz, mint messze lőni a céltól. A kisgazdánál szokásos tartás és tenyésztési eljárás mellett az állatok sohasem fejlődnek olyanokká, minőknek lenniök kellene, és a még kifejletlen állatok, az utódok nagy kárára, minden tilalom daczára túlkorán és túlságosan vétetnek használatba. 2-ör szükségessé válik oly felügyelő közegekről gondoskodni, kik azon községeket, melyek bikát kaptak, a tartást és ápolást, valamint azok használatát illetőleg folytonosan ellenőrzik. Végül megemlítendő, hogy minden intézkedés hiába történik mindaddig, míg a kisgazdák a nagyobb mérvű takarmánytermesztés szükségességét meg nem értik, mi nélkül okszerű állattenyésztés nem képzelhető.”

Fenti közleményből kiindulva *Martiny Benno*, a tejjgazdaság jeles német szakírója, ugyancsak említett lap 7-ik számában következőleg nyilatkozik:

Az „Österr. landw. Wochenblatt” f. é. 4-ik számában azon közlés foglaltatik, hogy a magyar földmivelési miniszterium a magyar szarvasmarhatenyésztés emelése céljából a jövő tavasz folyamában nagyobb számu *allgauti* bikát vásárolni szándékozik. Ezen tervvel szemben szabadjon arra figyelmeztetnem, hogy az Allgauban *több mint tíz éve*, — t. i. a sajtókészítés elterjedése óta, — *alig nevelnek már egy darab marhát*, minélfogva határozott tipikus tulajdonságokkal bíró *allgauti fajtáról* egyáltalában szó nem lehet. A dolog ilyenén állása mellett már most az a kérdés merül fel, vajjon ezen bizonytalan származásu tenyészanyag, mely az Ausztrián kívül fekvő Allgauban eladásra kerül, jobban alkalmas-e bármely más és tüzetesen a magyar szarvasmarhafaj javítására, mint pl. az Ausztriában honos *pinzgauti*, *möllthali*, *innthali* stb. fajta, ha megbízható tenyészdekből szerzik be? és vajjon ama, a szomszédos vidékekből összeszedett allgauti tenyészanyag olcsóbbra kerül-e, mint az utóbb nevezettek?

És ha e kérdések a monarchián belül honos marhafajták előnyére dőlnek el, akkor a magy. kir. földmivelési miniszterium azon meggyőződés elől sem zárkozhatik el,

hogy jóakaratu szándéka nem vonja maga után azon kötelezettséget is, hogy pénzt vigyen ki Németországba, ugyanazon Németországba, mely az ausztria-magyarországi szarvasmarha elől magát oly szorosan elrekeszteni iparkodik.”

K ü l ö n f é l é k .

Az „Állatorvosi egylet” t. tagjainak szives tudomásukra adjuk, hogy a tagsági illetőleg évjegyek elkészültek s azokat legközelebb megfognak küldeni mindazon tagoknak, kik az ezévi járulékot már befizették, a meny nyiben az évjegy nyugtául is szolgál a teljesített fizetésről.

Budapest főváros legújabb helyrajzi térképe küldött be hozzánk, melyet borsodi *Szilágyi Dezső* állított össze. Miután a térkép különben igen részletesen s úgy van kidolgozva és összeállítva, hogy a Budapestre szándékozók a térkép után igen jól tájékozhatják magukat, t. olvasóinkat is figyelmeztetjük e műre, melynek ára csak 70 kr. Az hogy az építendő állatorvosi tanintézet helye a Rottenbiller-utca és az István-út szögletén még nincs ezen névvel felvéve, noha a műegyetem már jövő hélyére van jegyezve, — a térkép használatát nem alterálja.

Az állatorvosi tanintézet. *Steindl Imre* tnr a közelmult hó 13-án benyújtá a fővárosnál az állatorvosi tanintézet építésére vonatkozó tervezeteket. Az épületek, melyek tudvalevőleg a VII. kerületben, a Rottenbiller-utca és az István-út szögletén levő, eme célra már évekkel ezelőtt megvett telken fognak emeltetni, hét részint földszinti, részint emeletes pavillont fognak képezni. És pedig: 1) egy igazgatósági épület; 2) egy nagy kórodaépület; 3) épület a boncztan; — 4) a vegy- és élettan; 5) a patkolda számára; 6) kóroda épület járványos beteg állatoknak; 7) kutyakóroda épület. Az engedély megadatott.

A sertéskereskedés emelése érdekében a kereskedelemügyi minister *Liphay István* osztálytanácsost, *Tormay Bélát*, az állatorvosi tanintézet igazgatóját és *Pfeiffer Mátyas* nagykereskedőt a *sopronyi* és *győri* sertéspiacz tanulmányozására, — jelentéstétel mellett küldé ki.

Viz-izony elleni szer. Ily czim alatt közli az alább olvashatókat a „M. F.” 54. sz. Mi azon megjegyzéssel adjuk azt a t. szaktársak tudomására, hogy alkalmilag, kellő elővigyázat és utóellenőrzés mellett, tán nem volna fölösleges megkísérteni. Kiváltképen pedig az állatorvosi tanintézetben volna olyan kísérletekre alkalom. — Tehát:

Dr. Buisson franciaországi lyoni orvos írja, hogy 80-nál több egyént gyógyított e borzasztó baj ellen oly sikerrel, hogy valamennyi felgyógyult. Gyógykezelt egyet — viz-izonyban szenvedőt — s ez alkalommal a betegnek nyála — a gyógykezelő orvos kezén levő sérüléssel érintkezett. Nem gondolt ez incidenssel, csak midőn már a düh félreismerhetlen jelei kezdtek mutatkozni. Abban a hi-

szemben, hogy nincs gyógyszer, mely rajta segíthetne, elhatározta magát, hogy véget vet életének. Rendelt magának gőzfürdőt azzal a célzattal, hogy majd ebben megfullad. Midőn a gőz 52° R.-ra hágott, azon vette észre magát, hogy a vízszony eddig mutakozó jelenségei mintegy varázsmódon eltűntek.

Azóta e baj ellen kivétel nélkül üdvös eredménnyel a gőzfürdőt használta. Rendelvénye a következő. Ha dühös eb valakit megmart, ez utóbbi kénytelen 7 napon át ugynevezett „muszka gőzfürdőt” 57—53° használni. Ez az ugynevezett prophylacticum. Ott, a hol gőzfürdő helyben nincsen, azt otthon is legcélszerűbben lehet előállítani úgy, hogy egy dézsa vízbe bele dobnak 3—4 izzó téglát. A beteg aztán a kifejlett gőzbe ül egy nádas székre s nagy takaró alatt egészen lefödve 15—20 perczig nyugton marad.

Ha a vízszony jelenségei már mutatkoznak, ez esetben sokszor egyetlen egy fürdő elégséges, a gőzt azonban igen gyorsan kell 57°-ra hevíteni, aztán pedig lassanlassan 63°-ra. Magától értetődik, hogy a beteg a gőzből azonnal jó meleg szobába zárandó, a hol teljes felgyógyulásig marad.

A gőzfürdő alkalmazását a vízszony ellen egyébiránt dr. Buisson korát megelőzőleg már régen ismerték, s már máshol is igen kedvező eredménnyel használták. Ugy látzik azonban, hogy e dolog még sem oly ismeretes, mint a hogy az megérdemli; s azért ajánljuk az illető szakkörök figyelmébe.

Pályázat magyar tenyészbikákra. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeriumhoz, — mint a „N. P. J.” közli, — több oldalról folyamodtak, magyar tenyészbikák nyerhetése iránt; e célból több hibanélküli jó fajta oly bikára van szükség; minek következtében felszólítatnak a magyar tenyésztések birtokosai, hogy eladó bikáik felől, darabszámot, árt, korszármazást kitüntető értesítéseiket a nevezett ministeriumhoz mielőbb benyújtásák. Az értesítéshez állatorvosi egészségi bizonyítvány is csatolandó.

Sertésveszteglő felállítására Sopronyban. A sopronyi kereskedelmi és iparkamrának a kormány által kiküldöttel a Szerbiából jövő sertések veszteglője felállítására tárgyában tartott értekezletei, — mint az „Oed. Ztg.” hiteles forrásból értesül, — kedvező eredményre vezettek; rövid idő alatt ott egy állami veszteglő fog felállítani s a szükséges épületek emelésére már egy társulat találkozott is. A kormány a viszonyok által indítatva sürgetni kénytelen ezen intézményt, miután az ottvaló sertéspiacz eltérítésétől Bécs felé most, midőn Kőbányán már van ily veszteglő felállítva, sokkal inkább lehet tartani, mint ezelőtt. Állítólag Győrött is fog szintén már közel időben hasonló intézet felállítani.

A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézeten Kiss József a tenyésztési és állatgyógyászati tanszak rendes tanárává véglegesen kinevezetett.

Az „**Állatorvosi egylet**” tagjainak száma 99-re szaporodott már s így bizvást reményjük, hogy rövid idő múlva az a százat is megfogja haladni. Nemrég *Klima Miklós* országos állatorvos lett r. taggá és *dr. Lajtényi Károly* gazdasági tanintézeti tanár Kassán szintén bejelentette belépését. *)

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, folyó évi márczius hó 15-től 22-ig.

- 1, Magyarország,
2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határőrvidék területe vészmentes.

A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati jelentése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgóragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezeltek
Baranva	Patacs	1 dbsz.marha	lépfene	elhullott
Bács-Bodrog	Szabadka	1 „ ló	takonykór	kiirtatott
Győr	Győr	1 „ ló	„	„
J.-N.-K.-Szol.	Jászberény	juhok közt	himlő	gyógykez.
Kis-Küküllő	Kund	1 „ ló	takonykór	elhullott
Maros- Torda	Szász-Régen	2 „ „	rühkór	gyógyk.
P.-P.-S.-K.-K.	Budapest	5 „ „	takonykór	kiirtatott
	„	4 „ „	bőrféreg	„
	„	1 „ „	lépfene	„
	„	1 „ sz.marha	„	„
	„	1 „ „	tüdővész	„
Sopron	Vágh	1 „ „	lépfene	elhullott
Torontál	Katalinfalva	1 „ „	„	„
Ung	Mátyócz	2 „ ló	„	„
	Gerény	2 „ ló	„	„
Veszprém	Szunyogh p.	2 „ sz.marha	„	„
Zólyom	Pojnik	25 „ ló	rühkór	gyógyk.

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmaztatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban befoglaltattak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

5. Az osztrák tartományok közül Dalmáciában uralg a marhavész a zárai kerület Duklo nevű községében.

Kelt Budapesten, 1880. évi márczius hó 22-én.

4626. sz. *A földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.*

*) Kérjük azt írásbelileg is az egyleti elnöknél (Tormay tncs.) vagy titkárnál (e lap szerk.) teljesíteni.